

Mer frihandel: EU-Kommisjonen ønsker å starte handelsforhandlinger med Australia og New Zealand. De har store eksportinteresser innenfor melk, storfekjøtt, hvete, ull og sauekjøtt. (Foto: Marcus Pasveer)

EU vil ha handelsavtale med New Zealand og Australia

Og de ønsker å få slutt på at medlemslandene skal kunne si nei til avtalene.

HANDELSAVTALER

Tekst: Linda Sunde

Ja, Europa er åpen for business. Det sa EU-Kommisjonens president Jean-Claude Juncker, da han nylig holdt den årlige State of the Union-talen.

Samtidig anbefalte Kommisjonen at EU starter handelsforhandlinger med Australia og New Zealand.

– Med den økende trusselen om proteksjonisme, og svekket forpliktelse fra store aktører til å styre global handel, må EU stige fram og ta ledelsen, sa visepresident Jyrki Katainen.

Trussel

Det kan også få betydning for norsk politikk, tror Arne Ivar Sletnes, fagsjef for internasjonale spørsmål i Norsk Landbrukssamvirke.

– Det er opplagt en dynamikk i handelspolitikken: Norske myndigheter kikker mye til våre naboer i Europa. De ønsker like gode handelsvilkår som våre konkurrenter i EU. Det er krefter i Norge som ønsker at Norge skal være like aktive i handelspolitikken som resten av Europa. Og allerede da globaliseringsmeldinga ble behandlet i 2015, uttrykte Stortinget klart at Norge skal jobbe for å få frihandelsavtaler med store og viktige handelsnasjoner, sier Sletnes.

Det kan være en trussel for norske bønder.

– Det er klart at når det inngås frihandelsavtaler med viktige jordbruksprodusenter, vil vi få krav om tilgang på det norske markedet for landbruksprodukter. Det er alltid en trussel, sier Sletnes.

– En avtale mellom EU og Australia og New Zealand vil ikke få noen automatisk påvirkning på Norge. Men dersom det blir ytterligere liberalisering, og Norge følger etter, er det dårlige nyheter for norsk landbruk, sier han.

Heller ikke for EU-jordbruket er det uproblematisk med handelsavtaler med New Zealand og Australia, bemerket Christian Anton Smedshaug, forfatter og daglig leder i AgriAnalyse.

Han minner om at dette er land som har store eksportinteresser innenfor melk, storfekjøtt, hvete, ull og sauekjøtt.

Stoppet nesten avtalen

Dersom president Juncker får det som han vil, vil avtalene med Australia og New Zealand gli lettere gjennom EU-systemet.

Handelsavtalene som EU inngår, må i dag ratifiseres av rundt 40 parlament, ikke bare i EUs medlemsland, men også i regioner.

I fjor var en region i Belgia nær ved å stoppe handelsavtalen EU hadde framforhandlet med Canada. Det ønsker ikke Juncker skal skjje igjen.

Arne Ivar Sletnes

Christian Anton Smedshaug

– Tjent med debatt

I forrige uke trådte handelsavtalen mellom EU og Canada midlertidig i kraft. Men full effekt vil den ikke ha før alle parlamentene har godkjent avtalen. Det kan fortsatt ta lang tid.

Nå ønsker Juncker å innføre det samme systemet som finnes i USA, med såkalt «fast track».

I USA får presidenten fullmakt til å framforhandle avtaler, som Kongressen til slutt kun sier ja eller nei til.

Kommisjonen ønsker nå å få mandat til å framforhandle avtaler som kun trenger godkjennelse fra EUs egne sentrale institusjoner; Rådet og Europaparlamentet, og ikke fra hvert lands parlament.

Christian Anton Smedshaug er spent på konsekvensene.

– Landbruket er tjent med størst mulig debatt. Fast track gir minst mulig ekstern innblanding. Når EU forhandler med store landbrukseksportører, er EU-landbruket sårbart for innrømmelser. Fast track begrenser deres mulighet til å påvirke avtalen. Spørsmålet er om det kan føre til større innrømmelser på landbrukssektoren enn andre metoder ville gjort. Det gjenstår å se, sier Smedshaug.

– Mandatet blir viktig

Arne Ivar Sletnes tror ikke fast track vil få stor betydning for landbruket.

– Men det vil bli lettere å få gjennom avtalene, sier han.

– Kan man få en situasjon der forhandlerne gir større innrømmelser fordi avtalen ikke er nødt til å gå og gjennom i parlamentene, for eksempel det franske?

– Mandatet blir viktig. Medlemslandene vil nok kanskje bli enda mer påpasselige når de bestemmer mandatet. Men du har et poeng. Vi skal ikke se bort fra at noen land vil være motstandere av fast track, fordi de får mindre innflytelse over sluttresultatet, sier Sletnes.

Mer åpenhet

EU har tidligere fått mye kritikk for hemmelighet i handelsforhandlinger.

Nå svarer Kommissjonen med åpenhet.

De har publisert mandatforslagene sine til forhandlingene med Australia og New Zealand, og vil også offentliggjøre framtidige mandatforslag samtidig som de sender dem til EU-parlamentet og Rådet.

De skal også opprette en rådgivende gruppe bestående av representanter fra blant annet fagforeninger, arbeidsgiverorganisasjoner og forbrukerorganisasjoner.

Arne Iver Sletnes ønsker endringen velkommen.

– EU-kommisjonen har sett at skal de komme videre i å liberalisere handelen, som de ivrer etter, er de nødt til å ta kritikken på alvor, sier han.

Han mener Norge bør lære av EU-kommisjonen.

– I Norge er det ingen åpenhet om mandater, når Norge går i forhandlinger. Det er noe jeg har etterlyst, sier Sletnes.

Christian Anton Smedshaug er mer avventende.

– Ingenting er bedre enn at EU blir mer åpent, og at det blir større sivilsamfunns-deltakelse. Men spørsmålet er om dette er en måte å smøre

fast track på. Om det blir mer åpenhet, men mindre innflytelse på grunn av fast track, kan det likevel gi en mindre demokratisk prosess. Det gjenstår å se, sier Smedshaug.

«Dersom det blir ytterligere liberalisering, og Norge følger etter, er det dårlige nyheter for norsk landbruk»

Arne Ivar Sletnes

Må skille ut ISDS

For å kunne bruke fast track, må imidlertid deler av dagens avtaler tas ut.

Investeringsbeskyttelse og den tilhørende tvisteløsningsmekanismen er ifølge Lisboa-traktaten underlagt medlemslandenes beslutningsmyndighet. Derfor foreslår EU-kommisjonen å ta dette ut av avtalene som skal gjennom fast track.

Mange i EU er kritiske til investeringsbeskyttelse, etter eksempler som at tobakksselskapet Phillip Morris saksøkte Australia fordi de ønsket å innføre nøytral emballasje på røyk, svenske Vattenfall saksøkte Tyskland etter at landet bestemte seg for å stenge atomenergianlegg i kjølvannet av Fukushima-katastrofen, og Egypt ble saksøkt av et fransk selskap for å ha hevet minstelønnen i landet.

Arne Iver Sletnes tror likevel at noen land kan komme til å protestere mot fast track nettopp fordi de mener investeringsbeskyttelse er en viktig del av handelsavtaler, og de frykter det nå vil bli nedprioritert.

– Nye tider

I forrige uke trådte frihandelsavtalen mellom EU og Canada midlertidig i kraft.

Opp mot 91,7 prosent av tollene på landbruks- og matvareområdet blir fjernet, ifølge danske Landbrug & Fødevarer.

Avtalen er spesielt positiv for melkesektoren, fordi den tollfrie kvoten for ost til Canada er mer enn fordoblet, skriver Landbrugsavisen.

Christian Anton Smedshaug i AgriAnalyse er fascinert av tidspunktet forhandlingene med Australia og New Zealand blir lansert på, midt i Brexit. Han mener det er et stikk fra EU.

– Dette er en måte å vise at det er nye tider på: At det gamle samveldet ikke er eksklusivt for Storbritannia lenger, sier Smedshaug. ■

**BOLIGPROSJEKT
OVERHALLA AS**

BETONGSAGING

KJERNEBORING - MALING - MUR - FLIS - BELEGG

Omgjøring av fjøs? Vi tar ut golv, retter av på dragere og legger inn spalteplank

HURTIG OG RIMELIG!
Mob 942 55 225 | erlend@boligprosjekt.net

Lilleseth Kjetting

Tlf.: 62 96 70 40 | firmapost@lilleseth.no | www.lilleseth.no

Be din
Lilleseth
forhandler
om ett godt
tilbud i dag!

OFA

Hakki B

Leveres i 8-9-10mm.
Heltflytende piggkjetting

OFA

Hakki

Leveres i 9-10-11-13mm
Heltflytende piggkjetting

“Easy On” lettkjetting

Firkantkjetting med flatbrodd
eller u-brodd grep.
Leveres i 5,7 og 7mm

70 år med landbrukskjetting på det norske marked!

☑ Slitesterk ☑ God passform ☑ Rask levering ☑ Enkel montering

Solide Lilleseth grus og snøskuffer
leveres med ny design og pulverlakk

Lilleseth Proffskjær
leveres i 2,75 og
3m. m/oppheyd
blad, 2 hyd.syl. på
skjærblad og bom,
180 grader sving
og trinnløs
regulering av hjul.

Nye Lilleseth
skjær leveres til
intro-pris:

2,75m: 21 900kr
3m: 24 900kr

+mva.